Region Stockholm

Kulturförvaltningen

Tjänsteutlåtande
2026-03-31

Diarienummer
KN 2025/764

Handläggare:
Eva Bergquist

Yttrande över motion 2025:66 av Rickard Wessman m.fl. (M) om ny start för filmen, RS 2025-0698

Ärendebeskrivning

Ärendet är ett yttrande över motion av Rickard Wessman (M), Adam Danieli (M), Peter Carpelan (M) och Noa Samenius (M) om Ny start för filmen, RS 2025–0698.

Beslutsunderlag

Föreliggande tjänsteutlåtande
Remiss – Motion 2025:66 av Rickard Wessman (M), Adam Danieli (M), Peter Carpelan (M) och Noa Samenius (M) om Ny start för filmen

Förslag till beslut

Kulturnämnden beslutar följande.

1. Kulturnämnden beslutar att anta förslaget till yttrande och uppdrar åt förvaltningen att sända in yttrandet till regionledningskontoret

Kulturförvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning

Motionärerna menar att den svenska filmen befinner sig i en ekonomisk och konstnärlig kris. Den svenska filmen har en låg marknadsandel av de totala biobesöken och publiken ser idag på film via andra digitala plattformar. Konsumtionsmönstren är inte unika för Sverige, men framträder tydligare här. Artificiell intelligens kommer att innebära nya och andra sätt att producera film. Vidare menar motionärerna att framväxten av regionala filmfonder och systemet med filmproduktionsincitament har skapat en osund konkurrenssituation på bekostnad av tidigare centra för produktion. Avslutningsvis argumenterar motionärerna för att de kreativa näringarna, som är ett av Stockholmsregionens styrkeområden, inte ska göras beroende av offentliga insatser.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår motionärerna följande. Film Stockholm AB ska avbolagiseras och att det filmkommissionära uppdraget införlivas under regionstyrelsens utskott för tillväxt och innovation. Stockholms stad ska meddelas att Samverkansavtalet mellan Region Stockholms och Stockholms stads kulturnämnder inte ska förlängas.

I föreliggande yttrande definieras begreppet film brett, oberoende av genre, format eller distributionskanal. Yttrandet beskriver först översiktligt filmpolitikens utveckling för att därefter fokusera på Film Stockholm ABs historik. Därefter bemöts argumenten för förslagen.

Bakgrund

I Sverige har på senare decennier den offentliga finansieringen som främst kanaliseras genom Svenska Filminstitutet kompletterats av ökande regionala och kommunala filmstöd. De bakomliggande orsakerna till denna utveckling varierar men kan sammanfattas som både regional- och kulturpolitiska. Det handlar med andra ord både om att locka till sig produktioner som bidrar till synlighet, intäkter och arbetstillfällen i den egna regionen och om önskan att få det egna närområdet skildrat. Även hållbarhetsaspekter har varit drivande i denna utveckling.

Idag finns fyra större regionala produktionscentra i Sverige - Filmpool Nord, Film i Skåne, Film i Väst och Film Stockholm. Fondernas storlek varierar från Film i Västs ca 100 miljoner kronor årligen till ca 20 miljoner kronor för övriga tre. En skillnad värd att beakta är att endast Film i Väst och Film Stockholm är branschinriktade fonder, Filmpool Nord och Film i Skåne organiserar inom sig även av filmkulturella insatser med inriktning barn och unga. Av kommunalrättsliga skäl är samtliga fonder aktiebolag. Medfinansieringen utgör så kallade ”hårda pengar” där fonderna agerar som samproducenter med motsvarande rättigheter i filmen och ställer krav på att delar av produktionen ska ske i den egna regionen. Denna utveckling speglar en internationell ordning där regioner och länder konkurrerar om filmproduktioner. Avsaknad av regionala insatser innebär därmed inte en mer neutral lokal marknad, utan att produktioner lokaliseras till andra regioner eller länder med motsvarande eller starkare incitament.

Sveriges Television är genom sändningstillståndets kulturuppdrag också en viktig offentlig finansiär av svensk film och dramaserier.

Därutöver finns sedan 2022 hos Tillväxverket medel för så kallade produktionsincitament som syftar till att behålla filmproduktioner och dess olika ekonomiska mervärden i Sverige. Globalt sett har incitamenten blivit en allt viktigare finansieringsform för filmproduktion. I Sverige motsvarar incitamenten ca 90 miljoner kronor. Den analys och utredning som föranledde införandet av produktionsincitament föreslog en summa på 300 miljoner kronor.

Den offentliga finansieringen utgör långt ifrån en films hela finansiering utan agerar som hävstång för filmens privata finansiering. Svenska filminstitutet anger generellt att cirka 40 procent av en svensk filmfinansieringen utgörs av offentliga

medel enligt ovan och att det därutöver finns en bred skara av olika typer av finansiering som spänner från privat sektor, internationella fonder till andra samproducenter. Även TV4 är en nyckelaktör, inte minst när det gäller dramaserier. De offentliga insatserna utgör i detta sammanhang inte ett alternativ till privat finansiering, utan en förutsättning för att mobilisera sådan. Den offentliga medverkan bidrar därmed till att öka den totala investeringsvolymen i sektorn.

Om Film Stockholm AB

Det regionägda bolaget Film Stockholm har 2026 funnits i fem år. Finansieringen kommer från Region Stockholms och Stockholms stads kulturnämnder. För 2025 uppgick samproduktionsfonden till 19 miljoner kronor. Därtill verkar bolaget filmkommissionärt och arbetar med olika former av talangutveckling. Bolagets totala budget som inkluderar talangmedel från Svenska filminstitutet uppgår 2026 till 29,8 miljoner kronor och antalet anställda är 7, inklusive VD. En professionell styrelse sörjer för den strategiska inriktningen.

Film Stockholms totala budget består till ca 70 procent av samproduktionsmedel. Ungefär 220 ansökningar handläggs årligen, utöver de ansökningar som inkommer i samband med olika former av talangprogram. Samtliga ansökningar bedöms och handläggs. Film Stockholm prioriterar projekt vars bas är Stockholms län och där det svenska bolaget är i majoritet. Samproduktionsverksamheten omfattar en aktiv uppföljning av projektens genomförande fram till premiär och slutredovisning.

Övriga 30 procent av Film Stockholms verksamhet består översiktligt av kostnader för handläggning, avtalshantering och redovisning av samproduktionerna, talangverksamhet samt kringkostnader kopplat till det filmkomissionära uppdraget. Därutöver kostnader för branschseminarier, kommunikation och administration för verksamhetens dagliga drift.

Det filmkommissionära arbetet handlar bland annat om att marknadsföra Stockholms län som filmproduktionsplats internationellt. Detta görs till exempel via deltagande på internationella platsmässor och genom guidningar av inbjudna internationella locationscouts. Stora internationella inspelningar attraheras framförallt till länder med betydande produktionsrabatter och till regioner med stora finansiella tillgångar. Film Stockholm kommunicerar och erbjuder alla de fördelar Stockholms län erbjuder utöver själva finansieringen; det kan exempelvis handla om bredbandsuppkoppling, mångfalden av olika typer av miljöer, smidiga transportsätt, tillgänglighet och mycket mera. Det internationella utåtriktade arbetet samfinansieras till viss del av Svenska Institutet och Stockholm Business Region. Erfarenhetsmässigt är möjligheten till

samproduktion ofta en avgörande faktor för att attrahera produktioner till en region. Stockholms har inga finansiella resurser till detta i dagsläget. Film Stockholms nätverk och expertkunskap som helhet är avgörande för det filmkommissionära uppdraget. De båda verksamhetsdelarna är nära sammanlänkande och ömsesidigt förstärkande.

Film Stockholm har även i uppdrag att verka för utveckling av talang och återväxt. Det görs på olika nivåer och i olika samarbeten. Exempelvis kan det handla om genomförande av kortare och längre talangprogram, i samarbete med aktörer som Svenska Filminstitutet, Film på Gotland, Järvaveckan eller som senast med Huddinge kommun. Det kan även handla om program där unga möter mer etablerade experter som delar med sig av sin kunskap. Film Stockholm kan även ombesörja att unga talanger får resa och delta i internationella utvecklingsprogram som Screen Talent Europe. Därutöver stöttar Film Stockholm talanger som gör sina första långfilmer, både med skräddarsydda program, utvecklingsinsatser och för vissa i ett senare skede även som samproducent. Verksamheten bidrar därmed till kompetensförsörjningen inom en bransch som uppvisar stark tillväxt i regionen.

Sedan 2021 har Film Stockholm samproducerat 103 produktioner, varav 20 långfilmer, 14 TV-serier, 26 dokumentärer och 43 kortfilmer. Som exempel kan nämnas Vi på Saltkråkan i regi av Fredrik Edfeldt som hittills setts av över 2 miljoner tittare.

Film Stockholm AB ersätter den tidigare ekonomiska föreningen Film Capital Stockholm där huvudfinansiären var Stockholms stad med mindre bidrag från övriga medlemmar som främst bestod av ett fåtal kommuner i Stockholms län men även Gotland och Åland. Region Stockholm delfinansierade endast den filmkommissionära verksamheten. I den dåvarande konstruktionen bidrog inte Region Stockholm till filmproduktion annat än genom marginella stöd till kort- och dokumentärfilm samt till talangutveckling. Med bildandet av Film Stockholm AB kunde en kraftsamling mellan Stockholms stad och Regionen Stockholms medel åstadkommas.

Kulturförvaltningen bedriver fortsatt inom sin organisation viss filmkulturell verksamhet. Denna rör primärt filmpedagogiskt arbete och frågor kopplade till visning och spridning av film i länet, i båda fallen med fokus på barn och unga.

Överväganden

Filmen som konstform är till sin natur kostsam och samtliga länder i Europa har någon form av offentlig finansiering till filmproduktion. Det övergripande kulturpolitiska syftet med denna finansiering är att värna medborgarens tillgång till film som speglar det egna landet - på det egna språket. För mindre

språkområden blir de offentliga insatserna än viktigare då marknaden också är betydligt mindre än för länder som exempelvis Storbritannien, Tyskland eller Spanien.

Filmproduktion utgör även en viktig näring. Som nämnts ovan är den större delen av en films finansiering privat och den kostsamma filmproduktionen genererar intäkter både till närliggande branscher och till exempelvis hotell- och restaurangverksamheter. I snitt spenderar de produktioner som Film Stockholm samproducerar 5–7 gånger mer än samproduktionsinsatsen vilket benämns spend. Spend är varor och tjänster från andra branscher som till exempel restaurang, hotell, catering och transport. Film- och tv-produktion har således en tydlig koppling till regional utveckling. De kulturella och kreativa branscherna utgör ett växande näringslivsområde i Stockholmsregionen och bidrar till såväl sysselsättning och skatteintäkter som innovation och ökad attraktionskraft

Nyligen har Kreativ Sektor tillsammans med kulturförvaltningen publicerat en rapport som undersöker de kulturella och kreativa branschernas omsättning i Stockholms län. Av rapporten framgår att film- och tv-produktionsbranschen är den bransch som haft störst ökning mellan 2023 och 2024. Omsättningen ökade med 14 procent och överstiger 51 miljarder kronor. Samtidigt pekar rapporten på relationerna mellan den så kallade kärnan av de kulturella och kreativa branscherna som delvis är offentligt finansierad. Totalt för Stockholmsregionen motsvarar de offentliga insatserna – alla konstområden - 6,7 miljarder kronor för en total omsättning på 402 miljarder kronor. Den största delen av den offentliga finansieringen av film och tv-produktion i Sverige är nationell men siffror som bryter ned denna finansiering till just Stockholms län finns inte att tillgå. Proportionen i förhållande till de ovan nämnda 51 miljarderna är liten, men bidrar till att generera berättelser, kulturella avtryck och ett filmarv för länet, både i nutid och för framtiden. Rapporten visar vidare att värdeskapandet inom de kulturella och kreativa branscherna ofta tar sin början i konstnärligt skapande, innan en fullt utvecklad marknad finns. Detta innebär att offentliga insatser utgör en förutsättning för efterföljande kommersiell utveckling.

Film Stockholms uppdrag enligt ägardirektiven är inte kopplat till något specifikt visningsfönster men självklart är både det publika perspektivet och kravet på distribution viktiga delar av samtliga samproduktionsavtal. Att publiken sviker svensk film på bio som motionärerna anför betyder inte nödvändigtvis att den svenska filmen inte når sin publik. Till skillnad från scenkonstupplevelser har filmen som format potential att leva över tid. Flera filmer som inte hittat sin publik på i biosalongens mörker, möter i stället sin publik från vardagsrummets soffa. TV -serier vars primära fönster är strömningstjänster bygger publik över flera års tid, ett fenomen som kallas för den långa svansen. Några exempel följer. Miraklet i Gullspång hade en publik på 23 000 på biograf men sågs av 500 000 på

SVT Play; Om alla bara drar hade en publik på 800 på biograf mot 220 000 på SVT Play; Dialogpolisen hade en publik på 1 118 på biograf mot 160 000 på SVT Play; Ett hjärta alltid rött hade en publik på 35 000 på biograf mot 133 000 på SVT Play. TV-serierna Smärtpunkten och Pirate Bay sågs av 317 000 respektive 368 000 när de visades på SVT Play. I detta sammanhang måste dock påpekas att biografpremiär anses vara mycket viktigt för samproducenters möjlighet att ekonomiskt få tillbaka på sina investeringar. Detta innebär att filmens genomslag i dag i hög utsträckning sker genom flera parallella visningsfönster och att publikens konsumtion förändrats. Bedömningen av svensk films räckvidd bör därför göras i ett bredare perspektiv än enbart biografstatistik.

Ett särskilt exempel är Film Stockholms betydelse för att den nya Vi på Saltkråkan spelats in i Stockholms skärgård och inte på någon annan plats i Sverige eller i våra grannländer. Lokala näringsidkare på de inspelade öarna påvisar positiva effekter och spenden motsvarar 40,5 miljoner kronor på ovan nämnda en insats från Region Stockholm. En total samproduktionsinsats på 7,5 miljoner kronor möjliggjorde också att musiken spelades in av Kungliga Filharmonikerna och har i dagarna nominerats för sin inspelning till en Grammy. Men viktigast av allt är naturligtvis att serien hittills har setts av 2,1 miljoner människor.

Mot bakgrund av verksamhetens omfattning, antal genomförda produktioner och uppföljda resultat bedömer kulturförvaltningen att verksamheten bedrivs med god måluppfyllelse och resurseffektivitet.

Det stämmer naturligtvis som motionärerna anför att AI kommer att förändra grunden även för filmproduktion, precis som den förändrat förutsättningarna för stora delar av offentlig sektor och näringslivet med bland annat kompetensskiften som följd. Samtidigt är berättandet, den unika rösten och teknikval en del av det som kännetecknar det mänskliga skapandet och det är ändå högst osannolikt att filmproduktion i sin helhet inte kommer att ersättas av artificiell intelligens. Utvecklingen förstärker snarare behovet av starka regionala produktions- och innovationsmiljöer där kompetens och teknik kan utvecklas i samspel.

Motionärerna menar att det filmkommissionära uppdraget ska kopplas till regionstyrelsens utskott för tillväxt och innovation. Kulturförvaltningen menar att det filmkommissionära arbetet bäst når sitt syfte när det samspelar med fondens medel. En koordinator utan samproduktionsmedel eller tillgång till plattform som den som Film Stockholm utgör, har ett mycket begränsat inflytande och handlingsutrymme.

Vidare menar motionärerna att bolagets konstruktion och sortering under moderbolaget LISAB är problematiskt ur ett styrningsperspektiv. Kulturförvaltningens bild är att styrningen fungerar väl med både ägardialoger och tydliga avtal. Liksom alla Region Stockholms nämnder och bolag granskas Film Stockholm av Regionrevisorerna och en extern auktoriserad revisor; nämnden konstaterar att inga betydande avvikelser rapporterats. Avseende styrning vill förvaltningen sist påminna om att det vid tiden för bildandet av bolaget blev tydligt att endast aktiebolagsformen fungerar juridiskt för en regional filmfond som i lite större skala har i uppdrag att stödja filmproduktioner samt att samarbetet med Stockholms stad möjliggjort både effektiviseringar och större samproduktionsbudgetar.

Kulturförvaltningen anser mot bakgrund av ovanstående att Film Stockholm fyller en utomordentligt viktig funktion i det svenska filmlandskapet och för Region Stockholm. Film Stockholm har under sin femårsperiod levererat inom samtliga uppdragsområden, till exempel vad gäller antal samproduktioner med positiva effekter både konstnärligt och ekonomiskt. Synligheten för Region Stockholm har varit god. Den ringa finansieringen som utgör 2,6 % av nämndens anslag eller 0,1 promille av regionens total, är en kostnad Region Stockholm kan och ska bära. Samtidigt genererar de kulturella och kreativa branscherna betydande ekonomiska värden och skatteintäkter till offentlig sektor, vilket innebär att investeringar inom området även bidrar till Stockholmsregionens långsiktiga ekonomiska bärkraft. Förvaltningen vill påminna om att Region Stockholms kostnad per invånare vad gäller kultur är lägst av alla regioner i Sverige. Enligt statistik från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) uppgår genomsnittet för regionernas driftkostnader för kultur i kronor per invånare till 622. För Region Stockholms kostnader är motsvarande kostnad 230 kronor medan Västra Götalandsregionens uppgår till 1 271 kronor per invånare.

Som anförts ovan finns varken i Film Stockholms bolagsordning eller ägardirektiv krav som kopplar specifikt till biografvisningar. Sist vill kulturnämnden ändå anföra biografens betydelse för den regionaal utvecklingen och levande stadsmiljöer. Trenden med minskande biografbesök är global. Sverige har i olika avseenden givet den tidiga digitaliseringen påverkats starkt av nya konsumtionsmönster vilket innebär att strömningstjänsternas (SVT Play, TV4 Play och andra globala aktörer) till viss del ersatt biografupplevelserna. Samtidigt har platser för visning av film en stor betydelse som mötesplats något som också lyfts i den nya RUFS:en. Dessa spelar en viktig roll för att städer, inte minst i mindre orter, ska uppfattas som attraktiva, trygga och levande. På landsbygd och i skärgård spelar biografen en viktig social funktion och kan vara en av de få mötesplatser, utöver biblioteken, som fortfarande hålls öppna. Inte sällan finns i anslutning till biografen, eller i själva biografen, också möjlighet till någon form av förtäring.

Ett genomförande av motionens förslag skulle enligt kulturförvaltningens bedömning leda till att färre filmer skildrar Stockholmsregionen och ett minskat avtryck i det svenska filmarvet, minskad produktionsvolym i länet, minskade ekonomiska kringeffekter och skatteintäkter samt försämrade förutsättningar för kompetensförsörjning inom film- och tv-branschen. Det skulle även innebära att Stockholm i praktiken avstår från att konkurrera med andra regioner och länder om en växande global industri.

Avslutningsvis menar kulturförvaltningen att Film Stockholm fyller en viktig funktion för så väl etablerade som unga filmskapare, för produktionsbranschens förutsättningar i länet som för att Stockholms län ska vara en kreativ och attraktiv region – och inte minst för länets invånare att kunna ta del av berättelser från den egna regionen. Utan en regional filmfond lämnas de lokala filmutövarna till globala strömningstjänster och/eller andra regioner.

Ekonomiska konsekvenser av beslutet

Beslutet ger inga övriga ekonomiska konsekvenser för nämnden.

Beslutsexpediering

Ange här vilka mottagare beslutet ska skickas till

Eva Bergquist
Förvaltningschef